

۲۲۳۲۶۱

سبک شناسی
و مبانی نظری در

۹

ن معماری معماری

دکتر وحید قبادیان

سرشناسه	: قبادیان، وحید، ۱۳۳۵-
Ghobadian, Vahid	: تهران : کتاب فکر نو .
عنوان و نام پدیدآور	: سبک‌شناسی و مبانی نظری در معماری معاصر ایران/وحید قبادیان
مشخصات نشر	: تهران : کتاب فکر نو . ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۳۸۲ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۸۵-۸۶-۲
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
رده بندی کنگره	: NA۱۴۸۵
رده بندی دیویی	: ۷۲۰/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۶۷۳۸۵

سبک‌شناسی و مبانی نظری در معماری معاصر ایران

نوشته دکتر وحید قبادیان

مدیر تولید	آرش حیدریان
ویرایش دوم، چاپ اول	۱۴۰۰
ویرایش نخست، سه مرتبه توسط انتشارات علم معمار منتشر شده است.	
سرپرستار	اکبر نعمتی (آئین)
ویراستاران	مهین (طوبی) اسدالله، الهه محبی
لیتوگرافی و چاپ	ولیعصر
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
قیمت	۴۰۰/۰۰۰ تومان
شابک	۹۷۸۶۰۰۶۹۸۵۸۶۲

فروشگاه و مرکز پخش کتاب

تهران، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، نیش خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۶
کتاب فکر نو ۶۶۴۱۶۱۰۰

فهرست

۷	پیشگفتار
۹	مقدمه نگارنده
۱۵	بخش اول - عصر قاجاریه
۱۷	فصل اول - عصر قاجاریه ۱۳۰۴-۱۱۵۸ ه.ش.
۱۷	معماری عصر قاجاریه- مرور متون
۲۱	فصل اول- دوره اول- ۱۲۶۶-۱۲۰۰ هجری قمری
۲۱	وقایع تاریخی
۲۳	شهرسازی
۲۵	معماری
۴۱	فصل دوم- دوره دوم- ۱۲۹۸-۱۲۶۶ هجری قمری
۴۱	وقایع تاریخی
۴۸	شهرسازی
۵۳	معماری
۷۹	فصل سوم- دوره سوم- ۱۳۴۴-۱۲۹۸ هجری قمری
۷۹	وقایع تاریخی
۸۰	شهرسازی
۸۲	معماری
۱۰۹	نتیجه گیری- معماری عصر قاجاریه
۱۱۳	بخش دوم - عصر پهلوی
۱۱۵	معماری عصر پهلوی- مرور متون
۱۱۷	فصل چهارم- پهلوی اول ۱۳۲۰-۱۳۰۴
۱۱۷	وقایع تاریخی
۱۱۸	شهرسازی
۱۲۴	معماری
۱۲۷	۴-۱- معماری سنتی و سنت گرایی
۱۳۵	۴-۲- معماری تلفیقی
۱۵۳	۴-۳- معماری نئوکلاسیک

۱۶۹	۴-۴ - سبک ملی
۱۸۳	۴-۵ - معماری مدرن متعالی
۲۰۱	فصل پنجم - پهلوی دوم ۱۳۵۷-۱۳۲۰
۲۰۱	وقایع تاریخی
۲۰۲	شهرسازی
۲۰۴	معماری
۲۰۷	۵-۱ - معماری سنتی و سنت‌گرایی
۲۱۷	۵-۲ - معماری مدرن متعالی و متاخر
۲۲۷	۵-۳ - معماری ارگانیک
۲۴۳	۵-۴ - معماری نوگرایی ایرانی
۲۶۳	۵-۵ - معماری های-تک
۲۶۷	نتیجه‌گیری - معماری عصر پهلوی
۲۷۱	بخش سوم - عصر جمهوری اسلامی
۲۷۳	معماری عصر جمهوری اسلامی - مرور متون
۲۷۵	فصل ششم - دوره اول - ۱۳۶۸-۱۳۵۷
۲۷۵	وقایع تاریخی
۲۷۶	شهرسازی
۲۷۶	معماری
۲۷۷	۶-۱ - معماری سنتی و سنت‌گرایی
۲۸۱	۶-۲ - معماری مدرن متاخر
۲۸۵	۶-۳ - معماری پست مدرن
۲۹۰	فصل هفتم - دوره دوم ۱۳۹۰-۱۳۶۸
۲۹۰	وقایع تاریخی
۲۹۰	شهرسازی
۲۹۴	معماری
۲۹۷	۷-۱ - معماری سنت‌گرایی
۳۰۳	۷-۲ - معماری نئوکلاسیک
۳۱۳	۷-۳ - معماری مدرن متاخر
۳۲۱	۷-۴ - معماری ارگانیک
۳۲۷	۷-۵ - معماری پست مدرن
۳۳۹	۷-۶ - معماری های-تک و اکو-تک
۳۴۷	۷-۷ - معماری سبز
۳۵۵	۷-۸ - معماری دیکانستراکشن
۳۶۳	۷-۹ - معماری فولدینگ
۳۷۱	نتیجه‌گیری
۳۷۳	مؤخره: کدام دال، کدام مدلول
۳۷۴	فهرست منابع
۳۸۱	نمایه معماران و ساختمان سازان معاصر ایران

معماری معاصر ایران سابقه‌ای بیش از یک و نیم قرن دارد. این معماری هماهنگ با دوران معماری معاصر غرب و تحت تاثیر آن، آثار برجسته‌ای را در سبک‌های متعدد معماری اعم از مدرنیسم اولیه تا اعتلای مدرنیسم و جنبش‌های بعد از مدرنیسم به وجود آورده است. معماری معاصر ایران بسیار محدود و دیر هنگام مورد توجه و بررسی پژوهشگران قرار گرفت و عملاً فقط در دهه اخیر چند اثر در این مورد به چاپ رسیده است. در حالی که برای شناختن و شناساندن کامل سبک‌های معماری معاصر در ایران در بسترهای تاریخی - فرهنگی - اجتماعی - اقتصادی و جغرافیائی - اقلیمی در این سرزمین پهن‌ور راه درازی در پیش داریم.

در یکصد و پنجاه سالی که از عمر معماری معاصر ایران می‌گذرد، شاهد ظهور و گسترش دو نوع معماری بوده‌ایم: یکی شیوع سبک‌های مبتذل و پیش پا افتاده به اصطلاح "ساز و بفروش‌ها" که به خصوص از دهه ۱۳۳۰ تا کنون تداوم داشته است به اضافه تقلیدهای سطحی و برداشت‌های نا بجای تازه به دوران رسیده‌های اجتماعی از مجلات و مدارک خارجی که متأسفانه شهرهای ما را به صحنه اغتشاش رقابت سبک‌ها و تزئینات نا مطلوب کشانده است. نوع دوم، آثار معماری (هرچند محدود) معماران توانمند این سرزمین که در دوران‌های مختلف تاریخ معاصر ایران اعم از عصر قاجاریه، عصر پهلوی و دوره بعد از انقلاب اسلامی آثار مهم، آموزنده و قابل تحسینی را به جای گذاشته‌اند و در حال حاضر نیز آثار ارزنده‌ای را در ایران و خارج از ایران به وجود می‌آورند.

معرفی و شناساندن سبک‌ها و مبانی نظری آن‌ها، بدون تردید برای اعتلای معماری معاصر ایران ضروریست و جای خشنودیست که مولف فرهیخته این کتاب که خود معمار و پژوهشگری با تجربه و برجسته است، این امر مهم را به عهده گرفته و در مقدمه کتاب، سابقه مبسوطی از علاقه و اهداف خود و دلایل ورود به این تحقیق ارزنده را بیان داشته است.

در این کتاب معماری معاصر ایران به سه بخش تقسیم شده است که عبارتند از عصر قاجاریه، عصر پهلوی و عصر جمهوری اسلامی. عصر قاجاریه به سه دوره و عصر پهلوی و جمهوری اسلامی هر کدام به دو دوره تقسیم شده است. نگارنده کتاب در هر بخش ابتدا به اوضاع و احوال سیاسی، تاریخی، اجتماعی و فرهنگی آن پرداخته و سپس وارد مسائل شهرسازی و معماری شده است. تشریح و تبیین تشابهات و تفاوت‌ها در هر عصر و دوره به وضوح مشخص گردیده و لذا تقسیم‌بندی معماری معاصر ایران به سه عصر و هفت دوره می‌تواند ملاک عملی مناسب و منطقی باشد.

آنچه را که بتوان از آثار کالبدی در شهرسازی و معماری معاصر ایران مشاهده کرد، نفوذ پررنگ

سبک‌های مختلف اروپایی و آمریکایی در اعصار سه گانه معماری ایران است.

معماری معاصر غرب پس از انقلاب صنعتی و زمانی که معماری نئوکلاسیک، رمانتیک و سبک‌های التقاطی تدریجا جای خود را به معماری مدرن اولیه ساده و بدون تزئینات داد، در آن سرزمین شکل گرفت. در کشورهای اروپایی بنا به دیدگاه‌های فلسفی و موقعیت‌های اجتماعی - اقتصادی و فرهنگی - هنری آن‌ها، گرایش‌های خاصی از معماری مدرن پدیدار گشت، مانند فوتوریسم در ایتالیا، آرت نوو و آرت دکو در فرانسه، کنستروکتیویسم در روسیه و سبک بین‌الملل در آلمان و سایر نقاط. معماران ایرانی که در آن کشورها تحصیل می‌کردند پس از فراغت از تحصیل به ایران بازگشتند و تحت تاثیر این سبک‌ها طراحی کردند که بیش از همه در اوج مدرنیسم، از روش عمومیت یافته "سبک بین‌الملل" تبعیت کردند.

در افول مدرنیسم و به اصطلاح شکسته شدن الگوی تکراری سبک بین‌الملل، معماری غرب در اروپا، ژاپن و آمریکا از دهه ۱۹۷۰ با فراوانی و تنوع سبک‌های جدید روبرو می‌شود که در این میان، گسترش بی سابقه تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات نقش بسیار مهمی دارد. سبک‌های پست مدرن، های - تک، دیکانستراکشن، فولدینگ و غیره تحت تاثیر دیدگاه‌های تاریخی، تکنولوژی و فلسفی جدید، معماران این کشورها را بخود جلب می‌کند و سپس بطور جهانی، کشورهای دیگر و از جمله معماری معاصر ایران را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

کلیه سبک‌های غربی که در شکل‌گیری معماری معاصر ایران سهیم بوده اند، از "آرت نوو" گرفته تا "فولدینگ"، به خاطر شرایط محیطی، تکنولوژیکی، اقتصادی - اجتماعی و تاریخی - فرهنگی کشور ما، شکل خاصی از آن سبک را به خود گرفته‌اند بطوریکه انطباق هر یک از سبک‌های یاد شده معماری غرب با آثار مشابه معاصر ایران بعضا دشوار است. مع الوصف، مولف این کتاب سعی کرده این دسته‌بندی را با دقت ممکن و همراه با نمونه‌های طراحی و اجرا شده در هر دوره به انجام رساند. این کار فتح بایی بسیار مهم، راهگشا و قابل تمجید است که بدون تردید برای معماران و پژوهشگران ایرانی مفید و قابل استفاده خواهد بود.

آشنایی من با دکتر قبادیان به سال‌ها قبل در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران بر می‌گردد و از همان زمان علاقه‌مندی ایشان به کارهای تحقیقاتی برای من روشن بود و تا کنون نیز عمده فعالیت و تلاش ایشان علاوه بر تدریس و مدیریت دانشگاهی معماری، تداوم در امور پژوهشی است.

تلاش نوجویانه و بی شائبه‌ای را که دکتر قبادیان در این تحقیق انجام داده‌اند به ایشان تبریک گفته و تداوم راهشان را آرزومندم.

ایرج اعتصام

استاد معماری و شهرسازی دانشگاه تهران